

AZ EGYHÁZAK REGISZTRÁCIÓJA ÉS ELISMERÉSE MAGYARORSZÁGON (1990-2013)

*Gábor Schweitzer,
Budapest, Hungary*

Az alábbiakban során azt szeretném áttekinteni, miként változtak Magyarországon az 1990 és 2013 közötti időszakban az egyházi jogállású vallási közösségek regisztrációjára, illetve elismerésére vonatkozó előírások. Amíg az 1990-2011 közötti évtizedekben az egyházi jogállású vallási közösségek bírósági nyilvántartásba vétel útján, addig 2011-től törvényhozás általi elismerést követően nyerték, illetve nyerik el jogalanyiságukat.

I. Az állam és az egyház kapcsolatainak jogállami alapokra helyezése az 1989/1990-es rendszerváltás időszakához fűződik. A szemléletbeli változásokat az Alkotmány új szövegezése tükrözte. Az Alkotmány mindenekelőtt a nemzetközi standardok szerinti tartalommal deklarálta a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságát. A továbbiakban kinyilvánította, hogy a Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik. Az elválasztás alkotmányos tartalma – miként erre utóbb az alkotmánybírósági értelmezés is rámutatott - lényegében négy alaptételben foglalható össze:

1. az állam egyetlen egyházzal sem kapcsolódhat össze intézményesen,

2. az állam egyetlen egyház/vallás tanításával sem azonosíthatja magát,
3. az állam nem avatkozik be az egyházak belső ügyeibe,
4. az állam nem foglal állást „hitbéli igazságok” kérdésében.²²

Az egyházak bíróság általi regisztrációjára irányadó előírásokat az 1990. januárjában – hónapokkal az első szabad választásokat megelőzően – elfogadott „A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint egyházakról” szóló 1990. évi IV. törvény rögzítette. A törvény az ún. alkotmányerejű törvények közé tartozott, ami azt jelentette, hogy csak minősített, 2/3-os többséggel lehetett elfogadni, illetve módosítani.

A törvény definiálta magának az egyháznak a közjogi fogalmát is:

„Az azonos hitelveket követők, vallásuk gyakorlása céljából, önkormányzattal rendelkező, vallási közösséget, vallásfelekezetet, egyházat (a továbbiakban: egyház) hozhatnak létre.”

A törvény kinyilvánította, hogy minden olyan vallási tevékenység céljából alapítható egyház, amely tevékenység az Alkotmánnyal nem ellentétes és törvénybe nem ütközik. A vallási tevékenység mibenlétét a törvény ennél pontosabban nem határozta meg.

Az egyházak – miként erre a bevezetőben is hivatkoztam – bírósági nyilvántartásba vétel útján nyerték el jogalanyiségüket. Az egyházakat a székhelyük szerint illetékes megyei bíróság (illetve Budapest esetén a Fővárosi Bíróság) vehette nyilvántartásba, amennyiben az alábbi négy feltételt teljesítették:

- a) az egyházat legalább száz természetes személy alapította meg,
- b) az egyház az alapszabályát elfogadta,
- c) az egyház az ügyintéző és képviseleti szerveit megválasztotta,
- d) az alapítók nyilatkoztak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet működése nem ellentétes az Alkotmánnyal és nem ütközik törvénybe.

---

²² Ádám Antal: Alkotmányi értékek és alkotmánybíráskodás. Budapest, Osiris, 1998. 111-113.

Az egyházként történő regisztrálás feltételei meglehetősen formálisak és könnyen teljesíthetők voltak. A nyilvántartásba vétellel felhatalmazott bíróságok eljárása szintén a formalitásokra szorítkozott.

A regisztrációs kötelezettség nem vonatkozott azokra az egyházakra, amelyek már a törvény hatályba lépése előtt törvényesen bejegyzett egyházként működtek Magyarországon. Ezek közé az egyházak közé tartozott a római katolikus egyház, a lutheránus illetve kálvinista egyház, a zsidó hitfelekezet, továbbá néhány kisebb ortodox keresztény és protestáns egyház is.

A törvényi rendelkezések hatálya azokra a vallási közösségekre sem terjedt ki, amelyek nem a közjog keretei között, hanem a polgári jog hatálya alá tartozó egyesületként kívántak működni. Igaz, ebben az esetben nem illették meg őket azok a juttatások és kedvezmények, amelyekre az egyházi státuszú vallási közösségek jogot formálhattak (pl. nem tarthattak igényt a személyi jövedelemadó 1%-ára, az iskolai hitoktatásban való részvételre stb.).

Magyarország vallási térképének plurálissá válásához az 1990. évi IV. törvény rendelkezései jelentős mértékben járultak hozzá. A 21. század első évtizedében az egyesületi keretek között működő vallási közösségeken kívül több mint 300 egyházi státuszú vallási közösség tartozott az 1990. évi IV. törvény hatálya alá. Az egyesületként működő vallási közösségek nagyságrendjéről nem rendelkezünk pontos adatokkal. Jogi értelemben tehát akkoriban kétféle vallási közösség működött Magyarországon: az 1990. évi IV. törvény hatálya alá tartozó, egységesen egyházi státuszt élvező vallási közösségek, valamint az egyesületi keretek, tehát a polgári jogi szabályozók között működő vallási közösségek. Noha az egyházi státuszú vallási közösségeket az irányadó rendelkezések szerint azonos jogok illették meg és azonos kötelezettségek terhelték, informálisan mégiscsak kialakult az egyházak „közjogi hierarchiája”.²³ Ennek létrejötté elsősorban az érintett egyházak történelmi és társadalmi beágyazottságára és intézményesültségére vezethető vissza. Ezt az

---

²³ Schweitzer Gábor: Szempontok az egyházak egyenjogúsága kérdéséhez. In: Egyházak és tolerancia Magyarországon: Tudományos konferencia az 1947. évi XXXIII. törvény megszületésének 60. évfordulója alkalmából. Szerk.: Köbel Szilvia. Budapest, Oktatási és Kulturális Minisztérium Egyházi Kapcsolatok Titkársága, 2007. 117-130.

állam a maga részéről oly módon vette figyelembe, hogy az '90-es évek második felétől kormányhatározatban kihirdetett ún. megállapodásokat kötött ezekkel az egyházakkal. E megállapodások nyitányaként a Magyar Köztársaság kormánya és az Apostoli Szentszék 1997-ben nemzetközi szintű megállapodást kötött a katolikus egyház magyarországi közszolgálati és hitéleti tevékenységének finanszírozásáról, valamint néhány vagyoni természetű kérdéssel. A megállapodás jelentőségét növeli, hogy tartalmi értelemben ez szolgált mintaként a későbbiekben magyar kormány és a további megállapodásokban részes egyházak között. Az Apostoli Szentszékekkel kötött megállapodás rangját emeli, hogy az Országgyűlés utóbb törvényi szinten hirdette ki (1999. évi LXX. törvény). Néhány speciális területen, így a Tábori Lelkészi Szolgálat, vagy a Börtönlelkészi Szolgálat kötelékében csak bizonyos egyházak működhetnek közre. Ezek közé az egyházak közé tartozik a római katolikus egyház, a kálvinista egyház, a lutheránus egyház, valamint a zsidó hitfelekezet is.

Az egyházalapítás és egyház-regisztráció 1990-es liberalizációját konzervatív oldalról többször is bírálták. Javasolták, egyebek mellett, a nyilvántartásba vételhez szükséges alapítói taglétszám felemelését 100 főről 10 000 főre, továbbá az egyházként történő nyilvántartásba vétel 100 év honosságához való kötését.²⁴ Az egyházalapítás törvényi feltételeinek szigorítására azonban 2011-ig nem került sor.

II. Magyarország közjogi rendszere a 2010-es parlamenti választásokat követően lényeges változásokon ment keresztül. Az alkotmányozáshoz szükséges 2/3-os többséggel rendelkező kormányoldal rövid időn belül elfogadta az ország új alkotmányát, amely Alaptörvény néven 2012. január 1-én lépett hatályba. A közjogi változások az állam és az egyház kapcsolatait is érintették. A változások irányát az Alaptörvény, annak negyedik és ötödik módosítása, továbbá a vallási közösségek jogállását újraszabályozó törvények jelzik.

---

²⁴ Köbel Szilvia: A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény módosítására irányuló törekvések 1990 és 2010 között. JURA, 2010/2. szám. 140-149.

A lényegesebb változásokat az alábbiakban foglalnám össze:

1. Az Alaptörvény eredeti VII. cikke rögzítette, hogy az állam és az egyházak különváltan működnek. A különvált kifejezés lényegében a korábbi elválásztás kifejezést volt hivatva felváltani, azzal a többlettartalommal, hogy – miként az Alaptörvény fogalmazott – „*az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal*”. Az Alaptörvény negyedik módosítása (2013. március 25.) a vallási tevékenységet végző szervezetek együttműködésre való alkalmasságát emelte ki, az Alaptörvény ötödik módosítása (2013. szeptember 26.) pedig arra helyezte a hangsúlyt, hogy az állam és a vallási közösségek a közösségi célok érdekében együttműködhetnek. Erről az együttműködésről a vallási közösség kérelme alapján dönt az Országgyűlés.

2. A vallási közösségek vonatkozásában a korábbi egyszintű szabályozással szemben a kétszintű szabályozást vezették be. A hatályos törvényi rendelkezések szerint a budapesti székhelyű Fővárosi Bíróság veszi egységesen nyilvántartásba az egyesületi formában működő „*vallási tevékenységet végző szervezet*”-et.²⁵ Ezzel az egyesületek eddig nem létező, új kategóriája jött létre. Élesen különválnak a vallási tevékenységet végző szervezettől az Országgyűlés által kétharmados törvénnyel elismert egyház kategóriája. Az egyházi jogállású vallási közösségek vonatkozásában évtizedeken keresztül érvényesülő bírósági regisztrálást tehát a törvényhozás általi elismerési eljárás váltotta fel. Az Országgyűlés által elismert egyházak egyik részét 2011-ben *ex lege*²⁶, másik részét pedig 2012-ben

---

²⁵ A vallási tevékenységet végző szervezet értelmezéséhez lásd Schanda Balázs: Vallásszabadság és egyenjogúság. Reflexiók az új törvényi szabályozással kapcsolatban.

www.adventista.hu/terezvaros/vallasszabadsag/2_konferencia/Eloadasok/Schanda_Balazs.pdf

²⁶ A 2011. évi CCVI. törvény Melléklete az alábbi vallási közösségeket ismerte el törvény erejénél fogva bevett egyházként:

1 Magyar Katolikus Egyház

2 Magyarországi Református Egyház

3 Magyarországi Evangélikus Egyház

4 Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége

5 Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Statusquo Ante)

6 Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség

kérelemre induló elismerési eljárás nyomán nyilvánította az Országgyűlés egyháznak²⁷. Jelenleg 27 vallási közösség rendelkezik Magyarországon egyházi jogállással, míg közel 300 vallási közösség vesztette el az 1990. évi IV. tv. alapján szerzett egyházi státuszát. Az Országgyűlés ugyanakkor 2012-ben indokolás nélkül utasította el 66 vallási közösség egyházként történő elismerésre irányuló kérelmét.

Minden törvény megalkotásakor fontos szempont az igazolhatóság kérdése. A törvényhozónak azokat a gazdasági, társadalmi, kül- és belpolitikai stb. körülményeket kell figyelembe vennie és mérlegelnie, amelyek hitelt érdemlően támasztják alá a törvény meghozatalának a szükségességét. Nincs ez másként a súlypontilag az egyház alapításának, illetve az egyház nyilvántartásba vételének rendjét visszamenőlegesen is szigorító 2011. évi C. törvény esetében sem. Noha ezt a törvényt utóbb az Alkotmánybíróság közjogi érvénytelenség miatt megsemmisítette, a későbbiekben elfogadott

---

7 Budai Szerb Ortodox Egyházmegye

8 Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus - Magyarországi Ortodox Exarchátus

9 Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház

10 Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye

11 Orosz Ortodox Egyház Magyarországi Egyházmegyéje (Moszkvai Patriarchátus)

12 Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete (Magyarországi Unitárius Egyház)

13 Magyarországi Baptista Egyház

14 HIT Gyülekezete

²⁷ A 2012. évi VII. törvény az alábbi vallási közösségekkel bővítette a bevet egyházak körét:

15 Magyarországi Metodista Egyház

16 Magyar Pünkösdi Egyház

17 Szent Margit Anglikán/Episzkopális Egyház

18 Erdélyi Gyülekezet

19 Hetednapos Adventista Egyház

20 Magyarországi Kopt Ortodox Egyház

21 Magyarországi Iszlám Tanács

22 Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezetek

23 Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége

24 Az Üdvhadsereg Szabadegyház Magyarország

25 Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza

26 Magyarországi Jehova Tanúi Egyház

27 Buddhista vallási közösségek

egyházi törvények a 2011. évi C. törvény szellemiségét örökítették tovább. Az eredendően egyéni képviselői indítványként előterjesztett törvényjavaslat az igazolhatóság szempontjait sajátos kontextusban helyezte el. A törvényjavaslat általános indokolása – a történeti okfejtésen kívül – az alábbiakra mutatott rá: „Az 1990. évi IV. törvény a lelkiismereti és vallásszabadságot, illetve az egyházak létrehozását széleskörűen biztosította, a későbbiekben azonban nyilvánvalóvá vált, hogy az egyházalapítás rendkívül nagyvonalú feltételei lehetőséget adnak az alapjoggal történő visszaélésekre is, mind az egyházaknak járó állami támogatások jogosulatlan igénybevételére, mind pedig ténylegesen nem hitéleti tevékenységet végző szervezetek egyházként történő bejegyeztetésére”.²⁸ Az indokolás által általánosságban említett visszaélések a közbeszédben biznisszegház – vagy álegyház - néven ismert kifejezéssel hozhatók összefüggésbe. Ezek szerint a biznisszegházak azok a közelebről meg nevezett vallási közösségek, amelyek nemcsak az egyházalapítás 1990. évi IV. törvényben lefektetett nagyvonalú feltételeivel élnek vissza, hanem az állami támogatásokat is jogosulatlanul veszik igénybe. A törvényalkotás szükségességét, egyúttal a biznisszegházak kiszűrését tehát ez a jelenség váltotta ki.²⁹

A törvényjavaslat parlamenti előadója már önmagában a Magyarországon jogszerűen bejegyzett egyházak száma alapján - bizonyításra nem szoruló sarkigazsággként – következtetett a joggal való visszaélés tényére. „Gondolom, mindenki egyetért azzal, hogy nem szükséges külön bizonyítani a joggal való visszaélést egy érzékeny jogterületen, amikor Magyarországon 343, más vélekedések szerint 362 egyházi szervezet van bejegyezve. Nem egy parlamenti expozé témája, hogy a visszaélések számos fajtáját felsorolja, de összevetve más európai országok egyházi létszámaival, nem túlzás azt állítani, hogy a vallásbiznissz, a joggal való visszaélés hazánkban az elmúlt 20 évben sajnálatos módon egyre nagyobb teret nyert. Engedjék meg, hogy egy-két számot felsoroljak összehasonlításképpen. Szlovákiában 18 egyház van bejegyezve, 34 Csehországban, Lengyelországban, amely négyeszer akkora népességgel rendelkezik, 104; a nyugat-európai

²⁸ <http://www.parlament.hu/irom39/03507/03507.pdf>

²⁹ Lásd Szászfalvi László államtitkár 2010. novemberi TV-interjújának szövegét. Jövőre lehet új egyházügyi törvény. <http://szaszfalvi.hu/hirek-kibont.php?id=605>

*országok közül a legmagasabb bejegyzett szám Franciaországban: 75. Ezek a számok ékesen igazolják, hogy valóban, a jelenlegi hatályos törvényi szabályozás oly mértékben alkalmatlan volt, hogy valóságos vallási tevékenységet végző szervezeteket fogadjon csak be a rendszerbe, és a visszaélés olyan mértéket öltött, ahol kötelessége a törvényalkotónak, éppen a vallásszabadság megvédése érdekében a valódi vallásos tevékenységeket iktatni a törvénybe, és kizárni minden olyan lehetőséget, amely ezeket a visszaéléseket idézi elő”.*³⁰ Ezek a sorok önmagukban semmit sem bizonyítanak és semmit sem támasztanak alá. A Magyarországon az 1990. évi IV. törvény rendelkezései alapján bejegyzett egyházi jogállású közösségek összlétszámából legfeljebb a vallási pluralizmusra következtethetünk, miként a nemzetközi összehasonlításból is csupán az a konklúzió vonható le, hogy másutt eltérőek az egyházként történő nyilvántartásba vétel szabályai, amiből viszont semmi sem következik. A jogalkotónak és a jogalkalmazónak ugyanakkor elvitathatatlan joga és kötelessége a joggal való visszaélés kiszűrése és szankcionálása. Erre azonban az 1990. évi IV. törvény rendelkezései is lehetőséget biztosítanak, hiszen a bíróság az ügyész keresete alapján törölheti a nyilvántartásból azt az egyházat, egyházi jogi személyt, amelynek tevékenysége alkotmányba vagy törvénybe ütköző, amennyiben ezt a tevékenységet felhívás ellenére sem szünteti meg. Pusztán emiatt tehát nem indokolt egy új törvény meghozatala. Arra viszont aligha lehet felhatalmazása a törvényhozásnak, hogy nem is a bűnösség vélelme, hanem egyenesen a bűnösség kinyilatkoztatása alapján bélyegezzen meg jogszerűen regisztrált és ellenkező bizonyításig jogszerűen működő egyházi jogállású vallási közösségeket. A 2011. évi C. törvény kétségkívül az egyszerűbb, de aggályosabb megoldáshoz folyamodott. Egyszerűbb, mert egyetlen tollvonással megszüntette több száz vallási közösség eddig élvezett egyházi státuszát, rájuk sűtve egyúttal a bizniszegyház szégyenbélyegét. Aggályosabb, mert semmiféle alkotmányosan igazolható szemponttal, például joggal való visszaélést megállapító jogerős bírói ítélettel, nem sikerült ezt a

---

³⁰Lukács Tamás előadói beszéde (2011. június 23.).

http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_naplo.naplo_fadat?p_ckl=39&p_uln=103&p_felsz=2&p_szoveg=&p_felszig=2

végzetes tollvonást alátámasztania. A törvény elfogadását követően továbbra is az egyházak magas létszámával igazolták a törvény megalkotásának a szükségességét: „*az nem normális állapot, hogy 362 magát egyháznak mondó társulat van jelenleg Magyarországon. Itt valamilyen rendrakásra szükség volt.*”³¹ Óhatatlanul is az a II. József császárnak tulajdonított örökbecsű mondat juthat az eszünkbe, amit a *Szöketés a szeráj*ból bemutatója alkalmával mondott volna a komponistának: „*Kedves Mozartom, ez túl finom az én füleimnek, túl sok a hang benne.*”, mire a cseppet sem megszeppent Mozart ezt válaszolta: „*Elnézését kérem, felség, de pontosan annyi hang van benne, amennyi szükséges.*” Nos, Magyarországon pontosan annyi vallási közösség szerzett egyházi státuszt, amennyinek erre szüksége és lehetősége volt. Téves az a megközelítés is, amely nem lát összefüggést a vallásszabadság úgymond korlátlan megélése és az „*egyházi jogi státusz*”, vagy az „*egyesületi jogi státusz*” megléte között.³² Amennyiben így lenne, elmaradt volna úgy az 1990. évi IV. törvény, mind pedig a 2011. évi C. törvény vallási közösségek jogállására vonatkozó fejezeteinek a megalkotása. A vallásszabadság kollektív megélésének ugyanis közjogi, intézményi keretei és garanciái is vannak. Az ún. állami egyházjog az elmúlt két évtizedben mindezeket ki is építette Magyarországon. A közjogi keretek 2011. évi C. törvényben bekövetkezett visszametszése, miként az egyházi státusz megvonása, ugyanakkor aligha fogja lehetővé tenni a vallásszabadság korlátlan megélését. A 2011. évi C. törvény, valamint az ennek nyomán utóbb elfogadott egyházi törvények (2011. évi CCVI. törvény, valamint 2013. évi CXXXIII. törvény) egyik gyengéje az igazolhatóságban rejlik, hiszen megfelelő érvek híján végzetes legitimációs deficitben szenvednek.³³

³¹ Semjén Zsolt, Szászfalvi László és Harrach Péter az új egyházi törvényről. <http://www.diosdifidesz.hu/velemenyek/2011/07/17/semjen-zsolt-szaszfalvi-laszlo-es-harrach-peter-az-uj-egyhazi-torvenyrol/>

³² Új korszak kezdődik az állam és az egyház viszonyában. <http://www.fidesz.hu/index.php?Cikk=165248>

³³ A 2011. évi C. törvény igazolhatóságának kérdéséhez lásd Szathmáry Béla: Az új egyházügyi törvény alkotmányossági kérdései. In: De apicibus iuris disputare. Tanulmányok Máthé Gábor tiszteletére. Szerk.: Bónis Péter – Mázi András – Tóth J. Zoltán. Bp., Shirokuma Kft, 2011. 232-248.

3. Лényelesen szigorodtak Magyarországon a bevett egyházként történő elismerés szabályai. E feltételek közül az alábbiakat emelném ki:

A vallási tevékenységet végző szervezetet az Országgyűlés egyházként ismeri el, ha

- a) elsődlegesen vallási tevékenységet végez,
- b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallása és rítusa van,
- c) legalább

ca) százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy
cb) húsz éve szervezett formában, vallási közösségként működik Magyarországon és Magyarország lakosságának 0,1 százalékát elérő taglétszámmal rendelkezik,

d) tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot,

e) a vallási tevékenységet végző szervezettel szemben - működése során - nemzetbiztonsági kockázat nem merült fel és

f) a közösségi célok érdekében történő együttműködés iránti szándékát és annak hosszú távú fenntartására való képességét bizonyítja.

4. Fontos változást jelent, hogy a vallási tevékenység fogalmát 2011 óta törvény állapítja meg. Ezek szerint a vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfelettre irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja. Nem szerencsés - miután nem a feladata -, hogy a törvényhozás normatív módon állapítja meg, még ha csak az állami egyházjog vonatkozásában is, a vallási tevékenység fogalmát. A vallás illetve vallási tevékenység teológiai kérdéseket nyilvánvalóan érintő mibenlétének a tekintetében ugyanis a vallási közösségek, nem pedig a „világi” törvényhozás definíciójára kell hagyatkozni. Hitbeli, vallási, rituális igazságok kimondását illetően a „világi” törvényhozás nem rendelkezhet hatáskörökkel. Más kérdés, hogy a törvényhozás negatív módon meghatározhatja, hogy a törvény alkalmazása szempontjából mit nem tekint vallási tevékenységnek. A vallási tevékenység törvény általi definiálása mindazonáltal nemcsak az állam és az egyház elválasztásának, hanem az állam világnézeti semlegességének az alapelvét is feszegeti.

A 2011 óta Magyarországon bekövetkező közjogi változások érzékelhetően új irányt szabnak az állam és az egyház kapcsolataiban is. Drasztikusan csökkent - mégpedig törvény erejénél fogva - az egyházi státusszal rendelkező vallási közösségek száma. Az egyházként történő elismerés a politikai döntéshozatal részévé vált, ami összeütközésbe kerülhet az állam világnézeti semlegességével. Az állam és az egyház elválasztásával szemben pedig az állam és a vallási közösségek együttműködése került előtérbe.

A vallási közösségek két, vagy többszintű jogalanyisága ugyanakkor nem példa nélküli az európai közösségben.³⁴ A különböző megoldásokat néhány közép-európai példával szeretném illusztrálni.

Ausztriában három különböző jogi formában működhetnek vallási közösségek: 1. Hivatalosan elismert vallási közösségként, 2. vallási felekezeti közösségként, és 3. vallási egyesületként.

Németországban a vallási közösségek 1. köztestületi státusszal, illetve 2. magánjogi jogi személyiséggel rendelkezhetnek. A tartományi szinten megszerezhető köztestületi státusszal a népegyházak – a katolikus és a lutheránus – rendelkeznek. A köztestületi státusszal járó jogosultságok közé tartozik, hogy az egyházi adó beszedése állami segédlettel történik.

Lengyelországban a vallási közösségek regisztráció nélkül is működhetnek, igaz, bizonyos kedvezményeket csak a belügyminisztérium által regisztrált vallási közösségek vehetik igénybe. Külön jogszabály szabályozza ugyanakkor mintegy 15 vallási közösség állammal való kapcsolatát.

Csehországban a vallási közösségek kétszintű regisztrációja a kulturális minisztérium hatáskörébe tartozik. Az „alacsonyabb” szintű regisztráció feltétele, hogy a vallási csoport legalább 300 taggal rendelkezzen. A „magasabb” szintű regisztráció feltétele, hogy az adott vallási közösség legalább 10 éve bejegyezten működjön, és legalább a népesség 1 ezreléke (10 000 fő) tartozzon a tagjai közé.

Szlovákiában a vallási közösségek nyilvántartásba vételét a kulturális minisztérium végzi. A vallási közösségeknek ugyanakkor nem kötelező regisztráltatniuk önmagukat, igaz, állami támogatásban csak a regisztrált vallási közösségek részesülhetnek. A regisztráláshoz

---

³⁴ Antalóczy Péter: A vallási közösségek jogállására vonatkozó európai és magyar szabályozás összehasonlító elemzése. Jog – Állam – Politika, 2013/3. szám. 19-34.

legalább 20 000 felnőtt taggal kell rendelkezni és legalább 10 évi szlovákiai működést kell igazolni.

***

Összefoglalva megállapítható, hogy Magyarország vonatkozásában egyértelmű visszalépést jelentett, hogy a vallási közösségekre vonatkozó korábbi egyszintű szabályozást 2011 óta a kétszintű szabályozás váltotta fel. Miként aggodalmat kelt, hogy a vallási közösségek bírósági regisztrációját a törvényhozás hatáskörébe utalt politikai döntésként értelmezhető elismerési eljárás váltotta fel. Az pedig valószínűleg példa nélküli, hogy 2011 után mintegy háromszáz jogszerűen működő vallási közösséget fosztottak meg egyházi státuszától. Reményt keltő ugyanakkor a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságnak a közelmúltban kihirdetett első fokú ítélete, amely kimondta, hogy a bírósághoz forduló 17 magyarországi vallási közösségtől megalapozatlanul vonták meg 2011-et követően az egyházi státuszt.³⁵

---

³⁵Case of Magyar Keresztény Mennonita Egyház and Others v. Hungary (application nos. 70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 and 56581/12)